

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «БІЛОУС ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BELOUS v. UKRAINE)**

(Заява № 22580/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

8 квітня 2010 року

ОСТАТОЧНЕ

08/07/2010

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Білоус проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,
Рената Ягер (Renate Jaeger),
Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),
Райт Маруст (Rait Maruste),
Марк Віллігер (Mark Villiger),
Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre), *судді*,
Михайло Буроменський (Mykhaylo Buromenskiy), *суддя ad hoc*,
та Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,
після обговорення за зачиненими дверима 16 березня 2010 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 22580/04), яку 7 червня 2004 року подала до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянка України пані Яна Станіславівна Білоус (далі — заявниця).

2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — пан Ю. Зайцев.

3. 12 грудня 2007 року Голова п'ятої секції вирішив повідомити про заяву Уряд. Суд також вирішив одночасно розглядати питання щодо прийнятності та суті заяви (пункт 3 статті 29).

ФАКТИ

4. Заявниця народилася у 1998 році та проживає у м. Дніпродзержинську, Україна.

А. Події, що передували справі

5. Станом на серпень 1996 року заявниця, яка на той час була неповнолітньою, була прописана у квартирі державної форми власності (далі — перша квартира) разом з С. В. — своєю матір'ю, А. Г. — рідною бабусею, та Р. В. — рідним дядьком. Відповідно до чинного на той час законодавства усі особи, прописані у квартирі, мали право на приватизацію цієї квартири у рівних частках.

6. Тим не менше, на той час дядько заявниці відбував покарання у вигляді позбавлення волі, мати заявниці була відсутня, а заявниця проживала за іншою адресою разом з Г. Г., у подальшому призначеною їй опікункою. 9 серпня 1996 року А. Г. приватизувала квартиру та стала її єдиною власницею. Посадовим особам житлово-експлуатаційної контори, які видали їй необхідні документи, згодом були пред'явлені обвинувачення у халатності та посадовому підлозі, однак пізніше вони були амністовані.

7. 16 серпня 1996 року А. Г. продала квартиру Є. К. 15 листопада 1996 року Є. К. обміняв її на квартиру, що була у власності Т. М. (далі — друга квартира). 27 січня 1997 року він продав другу квартиру О. В., який потім подарував її Н. Х. У 1998 році Т. М. померла та її два неповнолітні сини, які залишились власниками першої квартири, були взяті під опіку держави та поміщені до школи-інтернату.

8. Перша квартира залишалась порожньою після її першого продажу.

В. Перше цивільне провадження

9. 15 грудня 1998 року прокурор Заводського району м. Дніпродзержинська, з'ясувавши, що у заявниці не було достатньо коштів для оплати представництва її інтересів у суді, подав до Заводського районного суду м. Дніпродзержинська (далі — Заводський суд) в інтересах заявниці позовну заяву щодо визнання приватизації та продажу першої квартири Є. К. недійсними.

10. Опікунка заявниці Г. Г. була викликана в судові засідання та брала участь у провадженні як законний її представник. У невизначену дату заявниця була викликана до суду як третя особа.

11. Між груднем 1998 року та лютим 2000 року подальших процесуальних дій не відбувалося.

12. 7 лютого 2000 року прокурор змінив свої вимоги, вимагаючи визнати недійсними всі договори стосовно першої та другої квартири, відновити право заявниці на проживання у першій квартирі, а також визнати право власності дітей Т. М. на другу квартиру.

13. Перше судове засідання було призначене на 12 жовтня 2002 року.

14. Між жовтнем 2000 року та червнем 2002 року суд призначив близько 19 судових засідань, 13 з яких були відкладені через неявку одного чи декількох відповідачів або їх представників. Тричі в судові засідання не з'являвся прокурор, а одне судове засідання було відкладено через хворобу судді.

15. 14 червня 2002 року Заводський суд відмовив прокурору у задоволенні позовних вимог у зв'язку з тим, що Є. К. був добросовісним набувачем першої квартири і відповідно вимоги щодо

скасування подальших договорів були необґрунтованими. Прокурор подав апеляційну скаргу.

16. 22 липня 2002 року Заводський суд встановив, що у своїй апеляційній скарзі прокурор не надав повної інформації щодо сторін — учасників процесу, та надав йому певний строк для усунення цих недоліків.

17. 16 жовтня 2002 року Заводський суд повернув апеляційну скаргу прокурора як «неподану», оскільки він не усунув недоліки, на які йому було вказано.

18. 6 березня 2003 року прокурор подав апеляційну скаргу на ухвалу суду від 16 жовтня 2002 року, в якій просив поновити строк для подання апеляційної скарги, посиляючись на те, що Заводський суд не повідомив його ані про ухвалу від 22 липня, ані про ухвалу від 16 жовтня 2002 року.

19. 11 березня 2003 року Заводський суд подовжив прокурору строк для подання апеляційної скарги.

20. 21 травня 2003 року апеляційний суд Дніпропетровської області (далі — апеляційний суд) повернув справу до суду першої інстанції, оскільки до матеріалів справи не було додано первісну апеляційну скаргу прокурора на рішення від 14 червня 2002 року.

21. 21 серпня 2003 року апеляційний суд скасував ухвалу від 16 жовтня 2002 року щодо повернення апеляційної скарги прокурора на рішення як «не поданої».

22. 23 жовтня 2003 року строк подання прокурором апеляційної скарги на рішення від 14 червня 2002 року було поновлено.

23. 17 грудня 2003 року апеляційний суд скасував рішення від 14 червня 2002 року та направив справу на новий розгляд, встановивши, що суд першої інстанції не звернув належної уваги на те, що, оскільки А. Г. приватизувала квартиру незаконним шляхом, подальша передача її у власність третім особам не могла бути законною.

24. Між лютим 2004 року та груднем 2006 року суд призначив п'ятнадцять судових засідань, сім з яких були відкладені через неявку одного чи декількох відповідачів. Три — через неявку прокурора, одне — у зв'язку з перебуванням судді у відпустці, три — через хворобу судді та п'ять — через те, що він був залучений до участі у інших судових провадженнях.

25. 20 грудня 2006 року Заводський суд залишив позовну заяву без розгляду у справі, оскільки заявниця досягла повноліття.

С. Друге цивільне провадження

26. У невизначену дату у березні 2007 року прокурор м. Дніпродзержинська, що діяв в інтересах заявниці, подав до Заводського суду нову позовну заяву. Він оскаржив приватизацію А. Г. квартири

та просив суд визнати недійсними продаж та обмін першої квартири. Прокурор також просив визнати право власності заявниці на квартиру. 4 квітня 2008 року Заводський суд задовольнив цей позов.

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

27. Заявниця скаржилась на те, що тривалість першого цивільного провадження була несумісною з вимогою «розумного строку», передбаченою пунктом 1 статті 6 Конвенції. Крім того, вона скаржилась за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на тривалість провадження. Ці положення передбачають таке:

Пункт 1 статті 6 Конвенції

«Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

Стаття 13 Конвенції

«Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

28. Період, який має братися до уваги, почався 15 грудня 1998 року та закінчився 20 грудня 2006 року. Таким чином, він тривав близько восьми років у судах двох інстанцій.

A. Прийнятність

29. Уряд стверджував, що цей спір не стосувався цивільних прав та обов'язків заявниці. Відповідно Уряд дійшов висновку, що пункт 1 статті 6 Конвенції є незастосовним до цього провадження. Уряд також зазначив, що скарга щодо відсутності ефективного засобу юридичного захисту повинна бути відхилена у зв'язку з невичерпаннями національних засобів юридичного захисту, оскільки заявниця не подала апеляційної скарги на ухвалу від 20 грудня 2006 року.

30. Заявник не погодився.

31. Суд зазначає, що позовні заяви були подані в інтересах заявниці посадовою особою, яка мала право діяти з метою захисту її прав (див. рішення від 21 грудня 2006 року у справі «Теліга та інші проти України» (*Teliga and Others v. Ukraine*), заява № 72551/01, п. 82). Суд також зазначає, що заявниця як неповнолітня була представлена у судовому провадженні своєю опікункою. Спір, про який йдеться, стосувався, *inter alia*, права заявниці проживати у зазначеній квартирі. Відповідно, це судове провадження стосувалося встановлення цивільних прав заявниці у розумінні пункту 1 статті 6 Конвенції.

32. Суд зазначає, що ця заява не є явно необґрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Отже, вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

33. Уряд не надав зауважень щодо суті заяви.

34. Заявниця підтримала свою скаргу.

35. Суд нагадує, що розумність тривалості провадження визначається з огляду на обставини справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника та відповідних органів, а також важливість предмета спору для заявника (див. серед багатьох інших джерел рішення у справі «Фрідлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*) [ВП], заява № 30979/96, п. 43, *ECHR* 2000-VII).

36. Суд неодноразово встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, що підіймали питання, подібні до тих, що порушуються у цій справі (див. вищезгадане рішення у справі «Фрідлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*), п. 46, та рішення від 26 червня 2008 року у справі «Ващенко проти України» (*Vashchenko v. Ukraine*), заява № 26864/03, пп. 55–59).

37. Розглянувши всі надані йому матеріали, Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, здатних переконати його дійти іншого висновку у цій справі. Беручи до уваги свою практику, Суд вважає, що в цій справі тривалість провадження була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку».

38. Відповідно мало місце порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

39. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

40. У своїй первісній заяві заявниця вимагала 3000 євро відшкодування матеріальної шкоди та 10 000 євро відшкодування моральної шкоди.

41. Протягом строку, встановленого Судом для подання вимог щодо справедливої сатисфакції, заявниця вимагала виплати відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Однак, вона не зазначала конкретних сум.

42. Уряд вважав первісні вимоги заявниці надмірними та необґрунтованими.

43. Суд не вбачає жодного причинно-наслідкового зв'язку між встановленим порушенням та заявленою матеріальною шкодою, тому Суд відхиляє цю вимогу. З іншого боку, здійснюючи оцінку на засадах справедливості, як цього вимагає стаття 41 Конвенції, Суд присуджує заявниці 2800 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові та інші витрати

44. Заявниця не заявила жодних вимог щодо компенсації судових витрат. Тому Суд нічого не присуджує у цьому відношенні.

C. Пеня

45. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною.
2. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.
3. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 13 Конвенції.
4. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дня, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити заявниці 2800 (дві тисячі вісімсот) євро відшкодування моральної шкоди, разом з будь-якими податками, що можуть нараховуватись; ця сума має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 8 квітня 2010 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія Вестердік
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер Лоренцен
(Peer Lorenzen)
Голова